

SLOVENŠČINA 1, Moč jezika, 1. in 2. del

Spremembe v 5. ponatisu (2026)

Spoštovane profesorice, spoštovani profesorji,

v 5. ponatis (2026) učbenika **Slovenščina 1, Moč jezika** smo vnesli nekaj vsebinskih posodobitev, ki jih navajamo v nadaljevanju. Med njimi so:

- dopolnitve krepkega tiska v razlagah,
- vsebinske uskladitve z novim učnim načrtom (zvočnik **v**; dejavniki sporazumevanja: udeleženci, okoliščine; zvrstnost slov. jezika ...),
- posodobljena besedila (aktualne novice ipd.),
- oznake izbranih nalog za delo v dvojicah in medvrstniško formativno spremljanje,
- oznake vsebin in nalog, ki so namenjene samo za gimnazije (v SSI se lahko izpustijo),
- nekateri drugi posamezni popravki v rešitvah in nalogah.

Seznam sprememb bo v kratkem dostopen tudi na izobraževalnem portalu www.ucimte.com.

Če z dijaki uporabljate različne izdaje, vas vljudno prosimo, da jih opozorite na naslednje spremembe:

SLOVENŠČINA 1, Moč jezika, 1. in 2. del

DOPOLNITVE KREPKEGA TISKA V RAZLAGAH

Stran	do 4. ponatisa (do 2025)	5. ponatis (2026)
na več straneh	Kaj je slovenščina? Slovenščina je južnoslovanski jezik, ki ga danes govori več kot dva milijona ljudi doma in po svetu. Govoriti slovensko ne pomeni le govoriti knjižno, ampak uporabiti katero koli zvrst slovenščine. Slovenski jezik je rej nadpomenka za različne (socialne, funkcijske) jezikovne zvrsti. Ima pa slovenski knjižni jezik kot državni jezik združevalno vlogo, saj združuje njegove govorce, in predstavniško, simbolno vlogo, saj jih predstavlja navzven. Slovenska himna je zapisana v slovenščini. Slovenski državniki svoj narod predstavljajo v slovenščini. Slovenščina je v Republiki Sloveniji uradni jezik, torej se lahko v njem sporazumevamo na vseh področjih življenja. Je tudi eden od uradnih jezikov v Evropski uniji, torej jezik, v katerem lahko naslavljamo npr. Evropski parlament.	Kaj je slovenščina? Slovenščina je južnoslovanski jezik, ki ga danes govori več kot dva milijona ljudi doma in po svetu. Govoriti slovensko ne pomeni le govoriti knjižno, ampak uporabljati katero koli zvrst slovenščine. Slovenski jezik je torej nadpomenka za različne (socialne, funkcijske) jezikovne zvrsti. Ima pa slovenski knjižni jezik kot državni jezik združevalno vlogo, saj združuje njegove govorce, in predstavniško, simbolno vlogo, saj jih predstavlja navzven. Slovenska himna je zapisana v slovenščini. Slovenski državniki svoj narod predstavljajo v slovenščini. Slovenščina je v Republiki Sloveniji uradni jezik, torej se lahko v njem sporazumevamo na vseh področjih življenja. Je tudi eden od uradnih jezikov v Evropski uniji, torej jezik, v katerem lahko naslavljamo npr. Evropski parlament.

VARIANTE ZVOČNIKA v

(v skladu s spodnjim popravkom so prilagojeni tudi vsi primeri in naloge v zvezi z zvočnikom v)

Stran

1. del
str. 123

(+ primeri,
naloge na
str. 127,
129, 136,
153, 154*)

*navedene
št. strani se
nanašajo na
izdaje po
ponatisu
2024

do 4. ponatisa (do 2025)

Zapis in izgovor

Zvočniki poznajo t. i. **fonemske različice** (variante fonemov). To pomeni, da jih v nekaterih besedah izgovarjamo drugače, a izgovor ne vpliva na pomen besede. Največ različic ima fonem v.

Položaj fonema v besedi	Zapis	Izgovor	Različica glasu v
Pred samoglasniki	siva	[siva]	[v]
Na koncu besede za samoglasniki	siv	[siɐ]	[ɥ]
Za samoglasniki, ko ne sledi samoglasnik	sivka	[siɥka]	[ɥ]
Na koncu besede za soglasniki	vr̥v	[vorv]	[w]
Pred soglasniki, ko pred njim ni samoglasnik	vzeti, vlada vsak, v predavalnici	[wzeti, wlada] [wsak, mpredavalnici]	[w] [w]

ZVENEČI: Gad zbeži. Mlinarjev.

NEZVENEČI: Ta suhi škafec pušča.

5. ponatis (2026)

Zapis in izgovor

Zvočniki poznajo t. i. **fonemske različice** (variante fonemov). To pomeni, da jih v nekaterih besedah izgovarjamo drugače, a izgovor ne vpliva na pomen besede. Največ različic ima fonem v.

Izgovor fonema v:

Fonem v izgovorimo kot [v] samo pred samoglasniki:

vaza [vaza]
kovina [kovina]
vihar [vihar]
vrt [vart]
barva [barva]

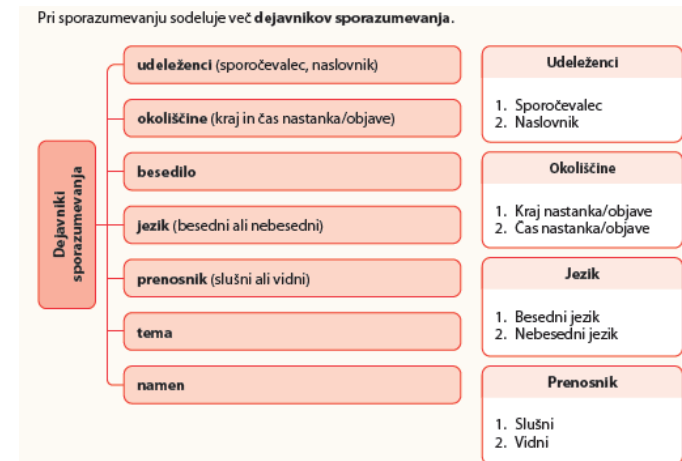
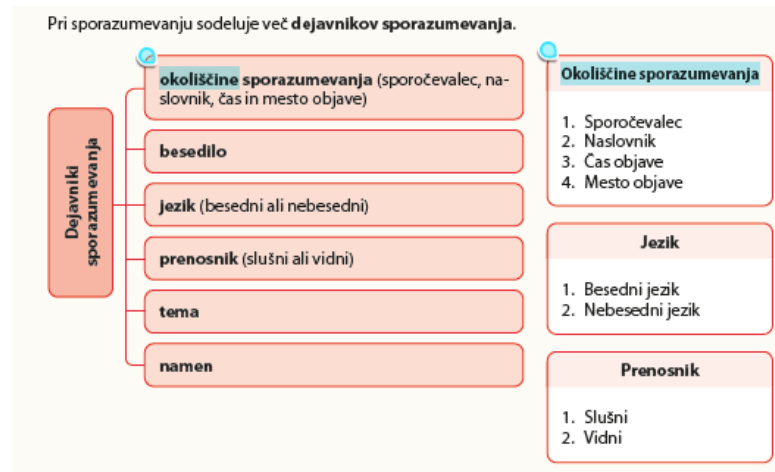
vzeti [ɥzeti]
sivka [siɥka]
pav [pav]
vr̥v [vorv]
vlada [ɥlada]
vrata [ɥrata]
v razredu [ɥrazredu]
v hiši [ɥhiši]

DEJAVNIKI SPORAZUMEVANJA: udeleženci, okoliščine

1. del
str. 33

(+ 2. del
str. 32, 34,
35 ...)

ZVRSTNOST SLOV. JEZIKA: Pogovorni jezik, interesni govorniki

1. del
str.
79, 80

Pogovornega jezika ne uporabljamo v zapisanih strokovnih in uradovnih besedilih, uporabljajo pa ga npr. strokovnjaki pri neformalnem pogovoru o strokovnih temah (npr. okrogla miza). Tipične prvine govornega jezika strokovnjakov ali **žargona** so **žargonizmi**.

Predstavniki iste interesne skupine (npr. mladi, darkerji idr.) pogovorni jezik pogosto uporabljajo za osnovo svojega **slenga**, tako da pogovorni jezik obogatijo s **slengovskimi izrazi**.

Poleg tega poznamo tudi druge interesne govornice, običajno jih poimenujemo z besedo **argo**. To je posebna, drugim ljudem nerazumljiva govorica različnih, večinoma obrobni skupin. V znanosti takšne interesne govornice poimenujejo tudi npr. latovščina, antijezik, psevdोजezik, skrivni jezik.

Slengovski izrazi (slengizmi) so značilnost **slenga**, tj. jezika ljudi iste interesne skupnosti, najpogostejše govorimo o najstniškem oz. mladostniškem slengu, poznamo internetni, darkerski ipd. sleng. Sleng se nenehno spreminja, saj se sproti odziva na tokove in spremembe v družbi. Navadno vključuje vrsto neslovenskih besed (danes iz angleščine, nedavno iz slovanskih jezikov, še prej nemščine in italijanščine ...) in na različne načine (npr. družbenostno, prostorsko, časovno, čustveno) zaznamovanih besed. Namen uporabe slenga je povezan z željo po drugačnosti, drznosti, z vzpostavljanjem ali krepitevijo družbene identitete in povezanosti v skupini, zanj je značilna tudi prostorska obarvanost (sleng npr. primorske mladine se razlikuje od slenga štajerske mladine). Zaradi svoje narave je primeren le za manj formalno ali neformalno sporazumevanje.

Žargonski izrazi (žargonizmi) so značilni za **žargon**, tj. jezik ljudi, ki jih družijo poklicni interes ali zanimanje za neki hobi. Poznamo veliko različnih žargonov (kot je veliko različnih poklicev in hobijev), npr. medicinski, šolski, vojaški ... Za žargonske izraze velja, da so neuradni strokovni izrazi neke stroke, ki jih ljudje zunaj stroke težko (ali narobe) razumejo.

Interesni govorniki: sleng in žargon

Na pogovorni jezik ali narečje, včasih pa celo na knjižni jezik, se lahko naslonita interesni govorniki **sleng** in **žargon**.

Sleng je govorica ljudi iste interesne skupnosti, najpogostejše mladih. Naslonjen je najpogostejše na pogovorni jezik ali narečje, izjemoma na knjižni jezik. Služi kot sredstvo za medsebojno povezovanje in razlikovanje od starejših ali drugih skupin. Najpogostejši je **najstniški** oz. **mladostniški** sleng, poznamo tudi **internetni**, **darkerski** sleng ipd. Sleng se nenehno spreminja, saj se sproti odziva na tokove in spremembe v družbi. Navadno vključuje vrsto neslovenskih besed (danes iz angleščine, nedavno iz slovanskih jezikov, še prej nemščine in italijanščine ...) in na različne načine **zaznamovanih** besed.

Namen uporabe slenga je povezan z željo po drugačnosti, drznosti, z vzpostavljanjem ali krepitevijo družbene identitete in povezanosti v skupini, zanj je značilna tudi prostorska obarvanost (sleng npr. primorske mladine se razlikuje od slenga štajerske mladine). Zaradi svoje narave je primeren le za manj formalno ali neformalno sporazumevanje.

Slengovskim izrazom rečemo slengizmi.

Žargon je govorica ki jo uporabljajo ljudje iste stroke, poklica ali hobija. Najpogostejše je naslonjen na pogovorni jezik. Poznamo veliko različnih žargonov (kot je veliko različnih poklicev in hobijev), npr. **medicinski**, **šolski**, **vojaški**, žargon **avtomehanikov** ... Za žargonske izraze velja, da so **neuradni strokovni** izrazi neke stroke, ki jih ljudje zunaj stroke težko (ali celo narobe) razumejo, npr. *feder* (vzmet), *dihlunga* (tesnilo).

POSODOBLJENA BESEDILA	
-----------------------	--

1. del
str.
32, 37

[illegible]

Pogacar kot publika doživi varen in rumene majice

Pišter: Jaka Lopatni in Simon Kavčič
Sloolnet, 6. 7. 2026

Tadej Pogacar je na Dirki po Franciji v velikem slogu osvojil 3. etapo, potem ko je v zaključku izkoristil odlično delo Isaca Dela Sova. Slovenec je včeraj Mežurano preselil zmagal, danes pa mu je Dela Sova vrgel mimo. Kilometer pred ciljem je našel tempo, Pogacar pa si bil takoli za njim in nato odločil, da mu Dela Sova vlogarjard ni ni mogel slediti in je moral preseliti rumeno majico slovenskemu šampionu, Čepinemu. Danes ekipni čas – Pogacar ima namreč zaradi etape zmagal še bonifikacijskih sekund kot Enak.

(Prejeto po: <https://sloolnet.si/sport/kolinarstvo/dirka-po-franciji-3-etapa-granfelles-les-angles-1909-km-pogacar-rumeno-majico-69570>)

Namerjena so **širilm javnostim**.
Navadno jih tvorijo **novinarji**, **tvorci oglaševalskih sporočil** in **vladnih**, značilne so **medijske** (publistične) vrste.
Novica na kratko sporoča, kdaj in kje se je kaj zgodilo, **poročilo o dogodku** pa je daljši zapis o poteku kulturne, športne, zabavne ali druge javne prireditve.

Tabes Dolzan je prva slovenska paraolimpijka, ki bo nastopala na zimskih paraolimpijskih igrah (ZPOI). Državo bo predstavljala v smučarskem teku, potem ko je naporne priprave s svojim trenerjem Erikom Radušo opravila v Planici. Gorenska je v Predazzo predvsem nabirala izkušnje. S trenerjem sta se večino pripravljavala v Planici, malo tudi v Italiji. V letosnji zimi je teknovala v Nemčiji in na Poljskem ter nastopajočimi. Pred tekmi v Predazzo ni malo posebnih pripravek. Kot pravi, ta odhaja z veliko mero spoštovanja in da lahko zastopa Slovenijo.

2. del
str.
57, 67

Slovinci z odliko opravili s Turcije

Slovenska moška rokometna reprezentanca je v kvalifikacijah za evropsko prvenstvo s 30 : 22 upala Turčijo in si praktično, ne pa teoretično, že zagotovila uvrstitev na finalni turnir, ki bo januarja prhnilo tle na Madžarskem. Najbolji mrežarski skoke bi bil Jure Dolenc in 12 golov, Slovenijo bo v četrtki gostovala na Poljskem v nedeljo pa bo za konec kvalifikacij gostila še Turčija. N. zaključiti turnir stare celine, ki bo med 14. in 30. januarjem naslednje leto na Madžarskem in Slovaškem, bosta neposredno napredovali najbolji reprezentanti iz skupine S.

(Vir: poročilo po <https://www.rtr.si/sport/koleno/slovinci-z-odliko-opravili-malogo-v-turciji-578162>)

Cajzova koča na Korkrskem sedlu je od 13. junija stalno odprta

Mesece junija se postopoma odpirajo tudi naše visokogorske planinske kočice. Številni planinci so tako z navdušenjem pričakovali sporočilo Planinskega društva Kamnik, da je ta konec tedna odprlo Cajzovo kočo na Korkrskem sedlu, od koder se lahko nadaljuje pot proti Grintovici in Št. Kamnilička koči na Planjanskem sedlu (1364 m). Najbolje nadzoroval med Branci in Planjico je talno odprt.

Torej vse dni v tednu, še od 30. maja, 5 soboto, 13. junija, pa je Planinsko društvo Kamnik odprlo še drugo gozdno, Cajzovo kočo med Kalškim grebenom in najvišji hovi kamniško-Savjskipg alja, Vrhulju z Grintovcem. Do koče je približno tri ure hoje do koče (kamniška Bistrica), nato pa še tri ure (dve za hitrejšo) do vrha Grintovca.

(Prijelaz na <http://www.skiportal.net/gorizonte/delo/cajzova-koča-na-korkrskem-sedlu-je-od-13-junija-pojavlja-se-894213>)

4. Odkupke medalje iz recikliranih telefonov

DELO

Medalje za oblikovanje leta 2011 bodo izdelane iz starih prenosnih telefonov in drugih elektronskih aparatur, so sporočili iz organizacijske oddelke za študijske in prenosne aparate na vsaj enajsturno nočno shift, porocja agencija A4. Medalje iz recikliranih kovin, ki jih bomo dobili iz starih telefonov in drugih aparatur, so izdelane tudi v sodelovanju javnosti. Vse medalje bodo izdelane iz recikliranih kovin, so izjelo tudi v sodelovanju javnosti. Vse medalje bodo izdelane iz recikliranih kovin, so izjelo tudi v sodelovanju javnosti. Vse medalje bodo izdelane iz recikliranih kovin, so izjelo tudi v sodelovanju javnosti.

Govorila o tem, da se medalje iz recikliranih telefonov izdelajo pod vodstvom slikarja v Vincenzu 2011, tako in bronaste so bile iz recikliranih materialov tudi v Rili. Gre za drage predmete, zato japonski prejemniki v tem trenutku ne morejo potrditi, da bodo iz recikliranih odpadkov tudi kaj prihajali pri proizvodnji.

Medijski Center Cankarjevega doma

<http://www.mcd.si/medije/2011/04/medalje-iz-recikliranih-telefonov/>

Arso svari pred sušo, pet regij je obvarovanih rdeče

Agenca za okolje je v večini slovenskih regij zabeležila izjemno sušne razmere, če pa naj bi se v prihodnjih tednih le zaostrile.

V večini regij po državi beležijo zelo sušne razmere, v petih pa izjemno suhe, v objavi Slovenec navaja agencija za okolje. V zadnjih 30 dneh je bilo po Slovenji precej manj padavin, kot je glede na dolgotrajno povprečje običajno za ta čas leta. Zabeležila so bile protistrano zelo vročega vremena in dodatno poslabšanje vlažnostnega vzduha ti tla in rastlin. Povod po državi je količina izhlapevale vode preslegla kobilico prejetih padavin.

(Prejeto po: <https://chi.si/chi/novice/informacije/izviri-pred-suho-pozor-na-območjih-rdece>)

OZNAKE IZBRANIH NALOG ZA DELO V DVOJICAH (vrstniško formativno spremljanje)
OZNAKE VSEBIN, KI SO NAMENJENE SAMO GIMNAZIJAM
 (oboje razloženo tudi v uvodu učbenika v predstavitvi strukture)

na več straneh

-

13. V povedih popravite napake, ki so posledica kršenja slovničnih pravil.

Včeraj nisem mogel priti, ker sem se rabil učiti.

Za praznike smo šli obiskati babico in dedka.

- nadgradnja snovi je označena kot *Pogled v znanost*:

- za tiste, ki vas jezik še posebej zanima, pa smo pripravili še dodatne zanimivosti in znanstvena odkritja v razdelku *Morda vas bo zanimalo podrobneje...*

Pogled v znanost

Pri naravoslovnih (tolskih) predmetih (biologija, fizika, kemija ...) se bolj ali manj zavedamo, da gre za eksaktne znanosti. Učimo se sistemov, definicij. Ne razmišljamo o tem, da je neka fizikalna definicija nepotrebna, čeprav nam morda fizika ni všeč. Tudi jezikoslovje je znanost, na kar pogosto pozabljamo. V urjenosti elementov znotraj nakega sistema je lepota znanosti.

Jezikovni sistem je v sebi zaprt, urejena celota, v kateri je vsak del v razmerju do drugih delov in celote. Jezikovni sistem je urejen po jezikovnih ravneh, s katerimi se ukvarjajo posamezne jezikoslovne (znanstvene) vede.

besedilo

besedna zveza,
stavek, poved

beseda

izrazna podoba

» Jezik «

Čeprav se zdi glas/črka majhna, celo nepomembna, urejena, je temeljni zgradnik, s katerim gradimo vse enote.

GLASOSLOVJE

fonetika

fonologija

pravorazni del glasoslovja

MORDA VAS BO ZANIMALO PODROBNEJE...

Poenostavljena preglednica najpogostejša načina zapisovanja posameznih slovenskih glasov

Glas	Trubarjevo zapisovanje (1550–1595)	Križevno zapisovanje (1566–1567)	Predloškiško zapisovanje (1573–1580)	Izboljšljivo zapisovanje (od leta 1584 do sred. 19. stoletja BOHORIČKA)
c	z	z	z	z
č	zh	zh	zh	zh
c /	ch	ch	/	/
j	i	i	i	j
j /	i	i	i	j
e	is	i	i	i
č	sh	sh	sh	sh
šč	sh	sch	sch	sch
u	uv	u	u	u
v	uv	v	v	v
uu	uu	u	uu	uu
š	s	s	s	s
ž	sh	sh	sh	sh

Glavna razlika med Trubarjevim načinom zapisovanja in bohoričko je v poudarjenosti zapisovanja z, s in ž. Trubarju se ta razlika ni zdelo pomembna, saj je v namencih smodla celo v slovnščini ni silil, je pa to motilo mnoge druge protestantske pisce tega časa. Razlikovanje ni silil, je in v to bodo tudi vpisane tradicije, saj tudi v drugih jezikih igra med u in v niso razločljivi, ampak so v pisani na začetku besede, o pa sred besede ali v ločenem tisku. Poleg tega je bohorično vpeljalo razlikovanje med i in j, kar je bilo tudi v drugih evropskih jezikih še razmeroma novo in na povprečnega govornika razlikovanje.